

Filatelistengroep

Het Baltische Gebied

Opgericht 9 oktober 1982

TREINPOST IN ESTLAND (1870 – 1918)

Alexander Epstein

De geschiedenis van het postvervoer per trein in Estland begint in 1870. In dat jaar werd de eerste spoorlijn tussen Estland en St. Petersburg geopend en begonnen de postwagons 39 en 40 op 24 oktober te rijden tussen ГАТЧИНА (Gatchina) en БАЛТИЙСКИЙ ПОРТЪ (Baltiski Port, Paldiski) en vice versa via Narva, Taps, Revel en Kegel.

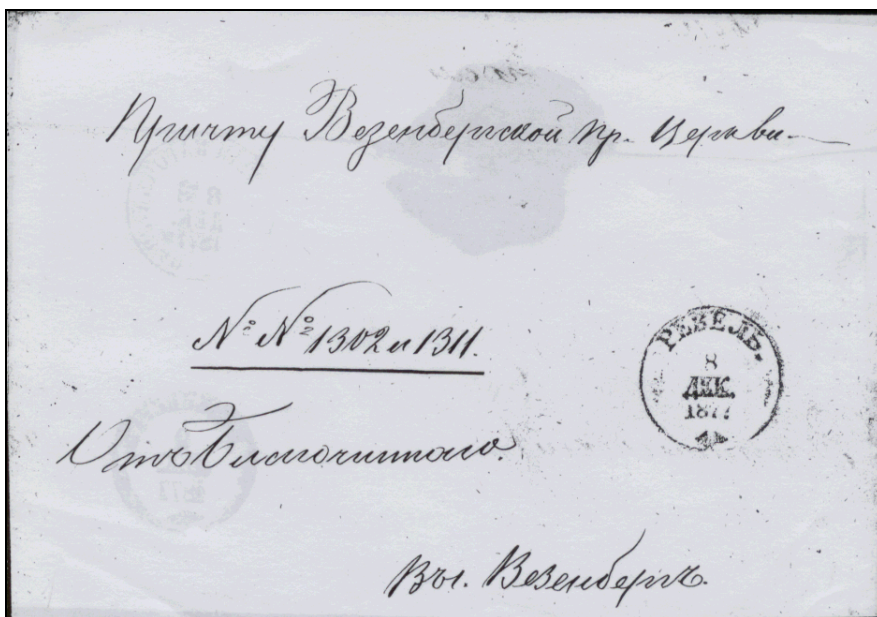
De postwagon 39-40

In de beginperiode werden voor beide richtingen dezelfde dagtekeningstempels met dubbele nummers gebruikt. De datum was drieregelig met naast de dagaanduiding een stationsnummer (afb. 1).

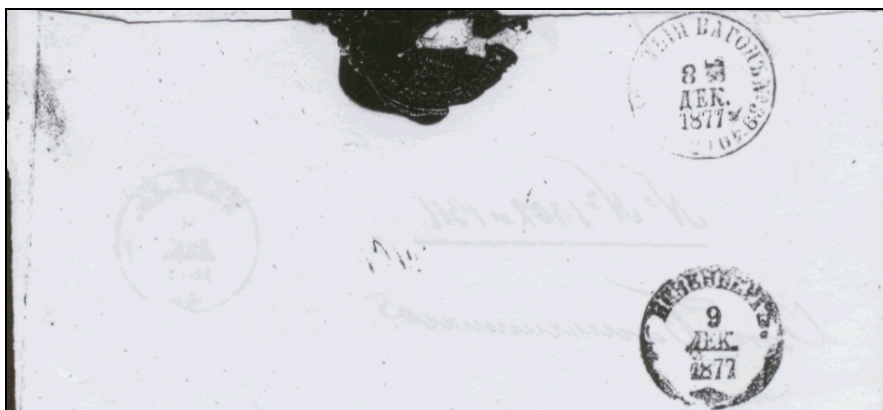
Afb. 1c (150 %)

Vervolgens kwam voor iedere rijrichting van de trein een eigen stempel in gebruik en kort daarop verdwenen de stationsnummers uit de stempels. Het volgnummer (later volgletter) behoorde bij een bepaalde postwagon. Deze postwagons en alle andere postwagons die op het grondgebied van de latere republiek Estland werden ingezet (behalve twee ongenummerde postwagons), vielen onder de Iste sectie van de Keizerlijke Posterijen in Sint Petersburg (Petrograd vanaf augustus 1914). Vanaf 1881 reden deze postwagons tussen С.-ПЕТЕРБУРГЪ (St. Petersburg) en РЕВЕЛЬ (Revel, Tallinn).

Afb. 1a (73 %)

Portvrije kerkbrief, van Revel (8 dec. 1877) naar Vesenberg (9 dec. 1877), vervoerd met postwagon no. 39 (8 dec. 1877; stempel type I, serienummer "2" voor beide richtingen; het nummer "18" naast "8" –afb. 1c –is de aanduiding voor het station van Revel).

Afb. 1b
Deel achterzijde

Chenango County Treasurer
 1860. T. B. Mearns.

A 3660.

1860. T. B. Mearns.

Chenango County Treasurer
 1860. T. B. Mearns.

 An
 den H. Hofrath
 in
 Kassel
 zu
 H. Hofrath
 in
 Kassel.

HET BALTISCHE GEBIED 46 | 47

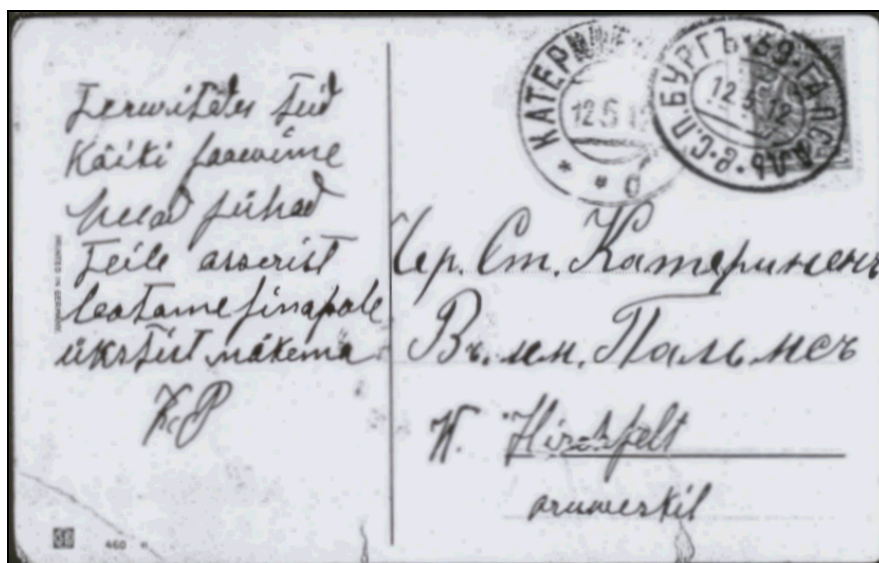
Afb. 4 (84 %)

Kaart naar Hapsal, gefrankeerd met een zegel van 3 k. en gepost op de postwagon no. 39 (11.VI.1908 ; stempel type IV, serienummer "4".

Afb. 5 (83 %)

Kaart naar Oberpalen (2.5.07), gepost op postwagon no. 40 (29.IV.1907 ; stempel type IV, serienummer "4"). Zonder postzegel en daarom het portstempel. Dit portstempel is nog van het oude type (nog steeds gebruikt in het eerste decennium van de 20^e eeuw). Het tarief van 6 kopeken (dubbel postkaart tarief) is erin geschreven.

Afb. 6 (83 %)

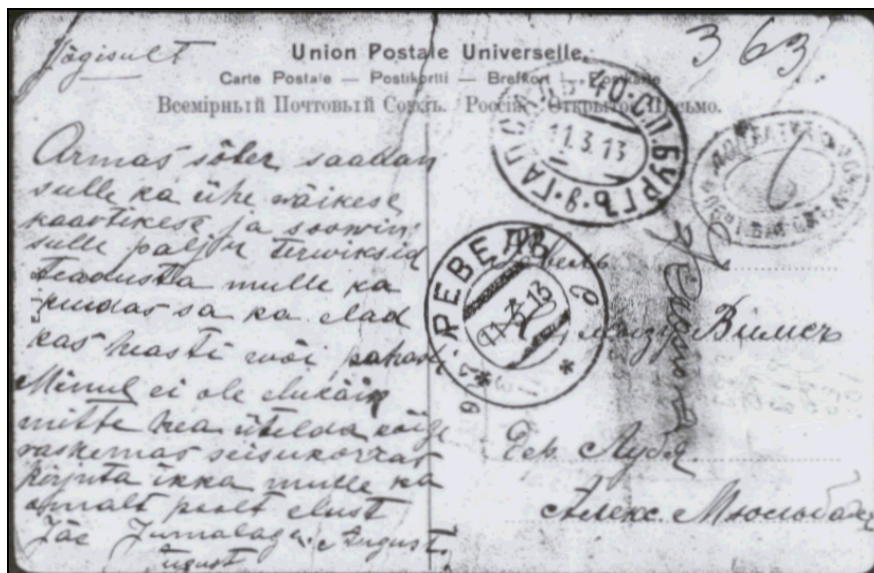
Kaart naar het landgoed Palmse via Katerinen (12.5.12), gefrankeerd met 3 k. en gepost op de postwagon ST. PETERSBURG * 39 * HAPSAL (12.5.12) ; stempel type V, serieletter "d".

Nadat in 1906 de spoorlijn vanaf het station Kegel (Keila) was verlengd naar het vakantieoord Hapsal (Haapsalu), gingen de postwagons 39 en 40 rijden tussen С.-ПЕТЕРБУРГЪ en ГАПСАЛЪ en vice versa. In deze periode werden de rondstempels vervangen door de ovale (afb. 6 en 7).

In 1913 werden de postwagons 39-40 ingezet tussen Taps en Riga waardoor ze het traject С.-ПЕТЕРБУРГЪ - РИГА (St. Petersburg – Riga) en vice versa gingen berijden (afb. 8 en 9).

Afb. 7 (84 %)

Kaart naar Revel (11.3.13), gepost op postwagon
HAPSAL * 40 * ST. PETERSBURG
(11.3.13; stempel type V, serieletter "b."), zonder postzegel en vandaan het portstempel van deze postwagon met het bedrag van 3 k. erin geschreven.

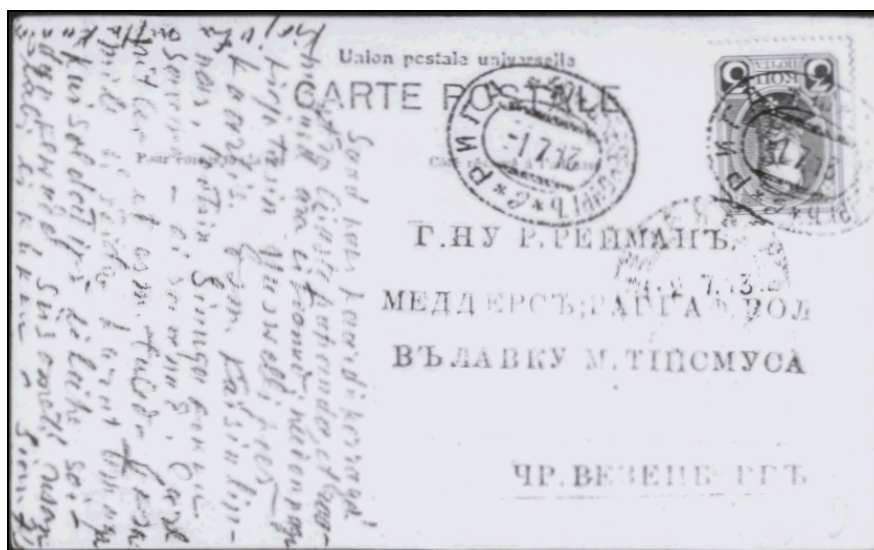
Afb. 8 (84 %)

Gewone brief naar Ervakant via Rappel, gepost op de postwagon
ST. PETERSBURG * 39 * RIGA
(15.10.14; stempel type VI, serieletter "b.").
De brief is gefrankeerd met 3 k., terwijl het juiste tarief 7 k. was. Het porttarief zou daarom 8 k. moeten zijn, het dubbele van het ontbrekende bedrag. In het portstempel van deze postwagon is echter –foutief- 14 k. (dubbel tarief) geschreven.

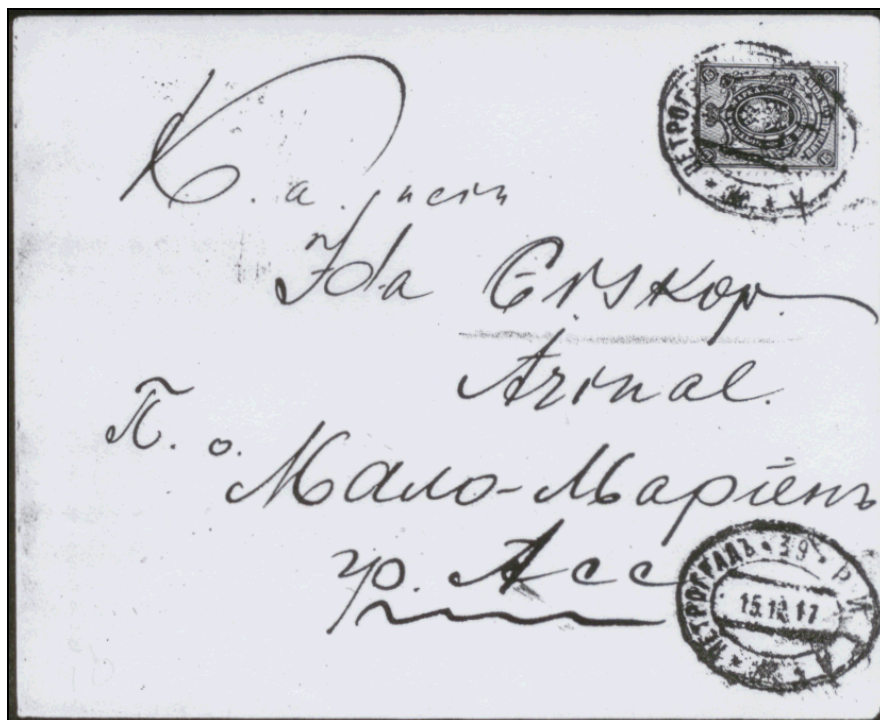
Afb. 9 (84 %)

Kaart naar Vesenberg, gefrankeerd met 3 k. en gepost op de postwagon
RIGA * 40 * ST. PETERSBURG
(1.7.13; stempel type VI, serieletter "d").

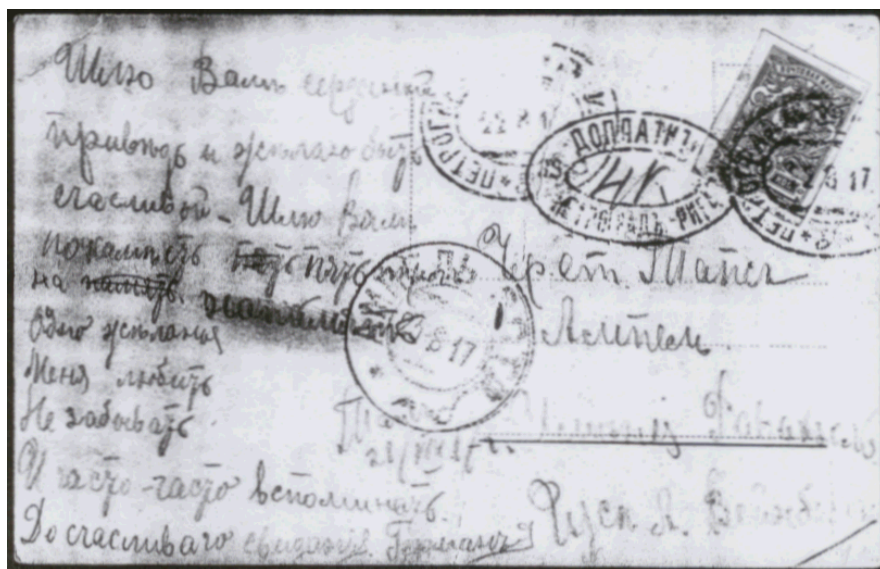
Na het begin van de Eerste Wereldoorlog kreeg St. Petersburg een andere naam: Petrograd. De routeaanduiding veranderde in ПЕТРОГРАДЪ - РИГА en vice versa (*afb. 10-12*). Na de verovering van Riga door de Duitsers op 21 augustus 1917 werd de lijn eerst ingekort tot Ramotskoje (Ramkava) en later tot Saulensk (Saule), beide in Letland. De oude stempels bleven in gebruik, (zeker nog tot in 1921), toen deze route nog slechts tot Jamburg in Rusland bereiden kon worden, nadat geheel Estland eind februari 1918 door Duitse troepen was bezet.

Tabel 1 toont de stempels die in de postwagons 39-40 werden gebruikt. De typen gelden alleen voor deze postwagons.

Afb. 10 (83 %)

Gewone brief naar Malo-Marien via Ass, gefrankeerd met 15 k., volgens het toen geldende tarief en gepost op de postwagon PETROGRAD * 39 * RIGA (15.12.17; stempel type VII, serieletter "ж").

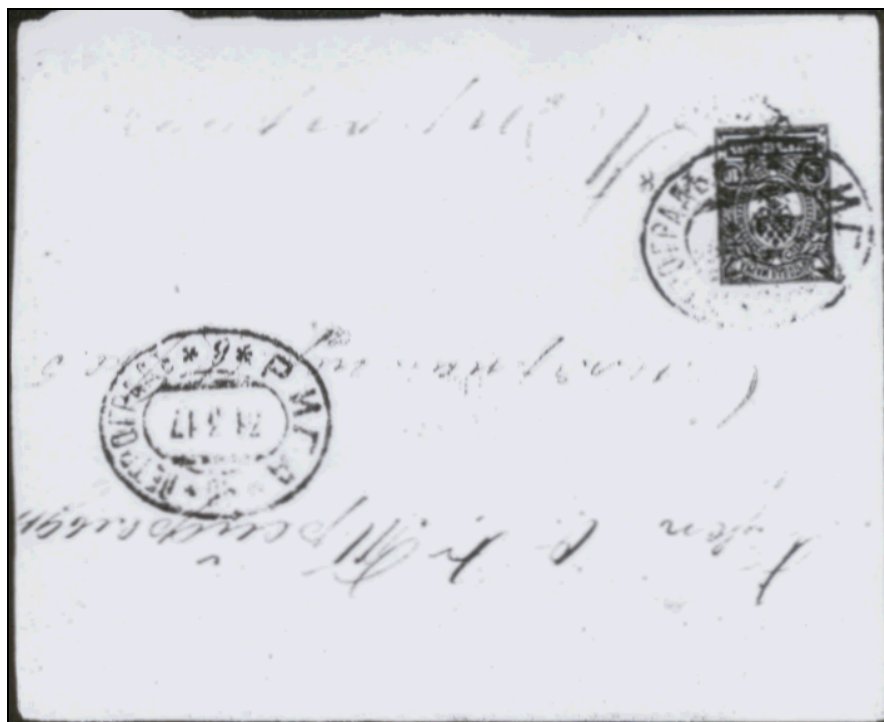

Afb. 11 (85 %)

Kaart naar Ampel (23.8.17), gepost op de postwagon PETROGRAD * 39 * RIGA (22.8.17; stempel met serieletter "д."). De kaart was gefrankeerd met 3 k. Het betreffende tarief was echter een week eerder verhoogd naar 5 k., vandaar het portstempel van deze postwagon met daarin 4 k. geschreven (dubbele van het ontbrekende bedrag).

Afb. 12 (99 %)

Gewone brief naar Petrograd, gefrankeerd met 10 k. en gepost op de postwagon RIGA * 40 * PETROGRAD (31.3.17 ; stempel type VII, serieletter 'e.').

TABEL 1 Datumstempels van postwagon no. 39-40

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1871-1879 1 (2 versies), 2 (2 versies), 3, 4, 5, 6		1881-1897 1 (2 versies), 2 (2 versies), 3 (2 versies), 4 (2 versies), 5 (3 versies), 6 (3 versies)
	1879-1881 1 (2 versies), 2 (2 versies), 3 (2 versies), 5, 6		1894-1910 1, 2 (3 versies), 3, 4, 5, 6
	1879-1881 1, 4, 6		1899-1910 1, 2 (2 versies), 3, 4 (2 versies), 5 (2 versies), 6 (2 versies)
	1881-1897 1 (4 versies), 2 (2 versies), 3 (3 versies), 4 (3 versies), 5 (2 versies), 6 (2 versies)		1911-1913 <i>a, б, в, г, д.</i> serieletter <i>e</i> kan ook bestaan.

TABEL 1 (vervolg)

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
 V	1911-1913 <i>a, б, в, г, д,</i> serieletter <i>e</i> kan ook bestaan.	 VII	1915-1918 (1919) <i>a, б, в, г, д, e, ж</i>
 VI	1913-1915 <i>a, б, в, г, д, e</i>	 VII	1915-1918 (1921) <i>a, б, в, г, д, e, ж</i>
 VI	1913-1915 <i>a, б, в, г, д, e</i>		

TABEL 2 Datumstempels van het stationspostkantoor van Revel

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
 I	1871-1878 -	 IV	1898-1911 1, 2 (2 versies)
 II	1873-1892 1 (2 versies)	 V	1911-1918 <i>a, б</i>
 III	1901-1908 1		

Revel stationspostkantoor

Tot 1913 stonden de postwagons 39 en 40 in verbinding met twee stationspostkantoren: het Baltische Station in St. Petersburg en het hoofdstation in РЕВЕЛЬ (Revel, Tallinn), **afb. 13-18**. In 1913 ging dit laatste postkantoor de postwagons 89-90 bedienen.

Tabel 2 toont de stempels gebruikt op het stationspostkantoor van Revel.

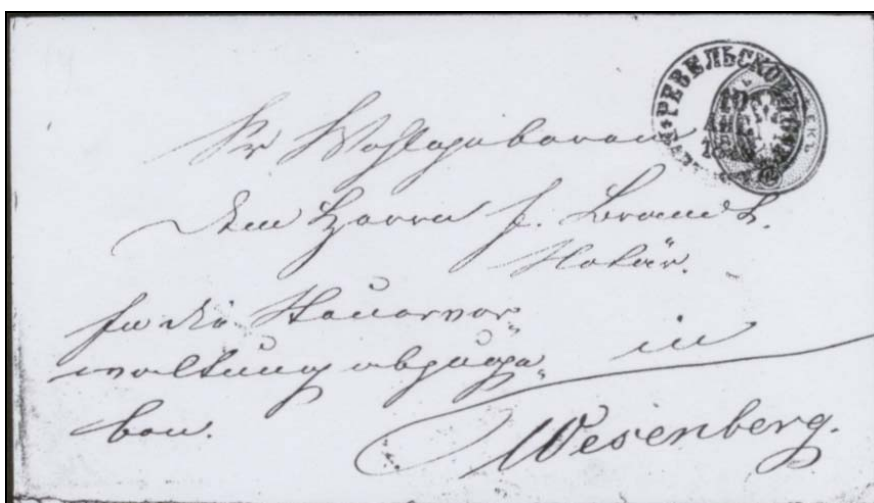
Afb. 13 (73 %)

Baltische Spoorstation in Revel, waar het stationspostkantoor was gevestigd.

Afb. 14a (80 %)

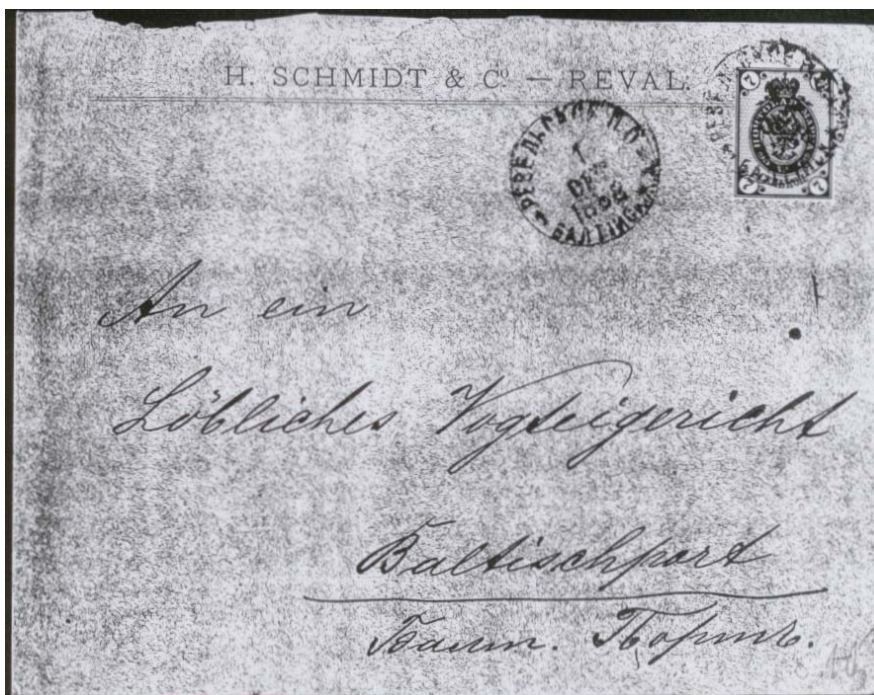
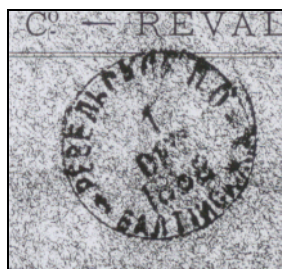
Envelop, postwaardestuk 8 k., gebruikt voor een gewone brief naar Vesenberg, gepost op het stationspostkantoor van Revel (10 aug. 1879, stempel type I).

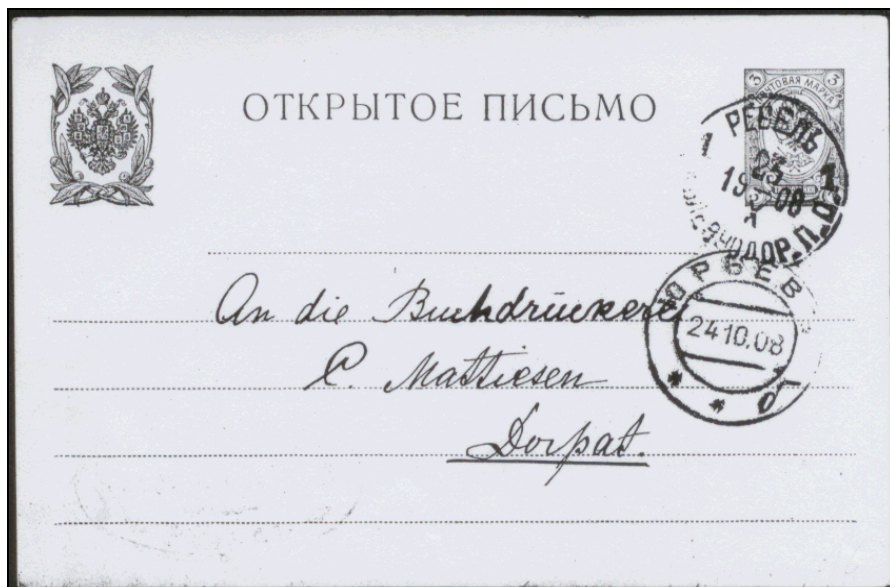
Afb. 14b (100 %)

Afb. 15a (77 %)

Gewone brief naar Baltiiski Port, gefrankeerd met 7 k. en gepost op het stationspostkantoor van Revel (1 okt. 1888, stempel type II).

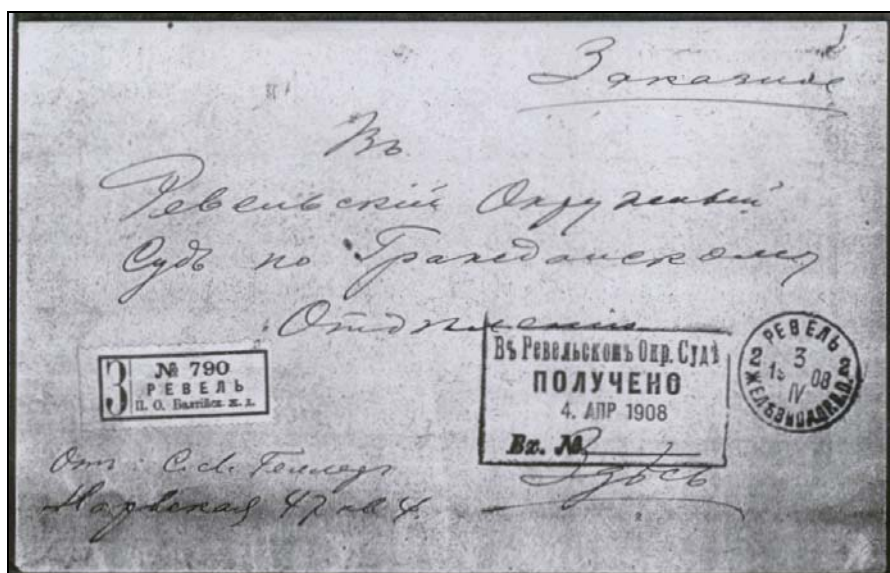

Afb. 15b (100 %)

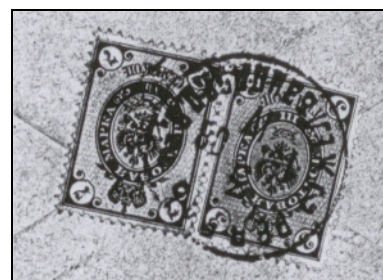
Afb. 16a (82 %)

Kaart, postwaardestuk 3 k., naar Jurjev (24.10.08), gepost op het stationspostkantoor van Revel (23.X.1908 ; stempel type III, serienummer "1").

Afb. 17a (60 %)

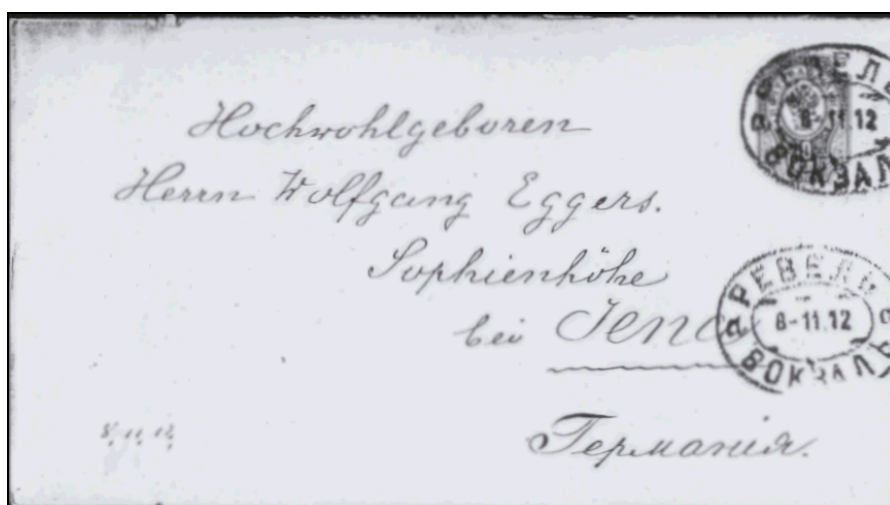
Lokale brief, gefrankeerd met 10 k. overeenkomstig het geldende tarief en aangetekend op het stationspostkantoor van Revel (3.IV.1908 ; stempel type IV, serienummer "2").

Afb. 17b (100 %)

Afb. 17c (100 %)

Afb. 18 (82 %)

Envelop, postwaardestuk 10 k., gebruikt voor een gewone brief naar Duitsland en gepost op het stationspostkantoor van Revel (8.11.12 ; stempel type V, serieletter "a").

De postwagons Derpt – Taps en vice versa, de stationspostkantoren van Derpt en Taps

Het spoorwegnet in Estland werd in 1877 verder uitgebreid door de aanleg van de lijn van Taps naar Derpt (Tartu). In beide richtingen reden op deze verbinding ongenummerde postwagons (**afb. 19 en 20**). Als gevolg werden er postkantoren geopend op de beide eindstations ДЕРПТЪ (Derpt, later Jurjev, Tartu, **afb. 20**) en ТАПСЪ (Taps, Tapa, **afb. 21**). **Tabel 3** geeft een overzicht van de postwagonstempels en stationsstempels van de lijn Derpt – Taps.

Afb. 19b (100 %)
Postwagonstempel

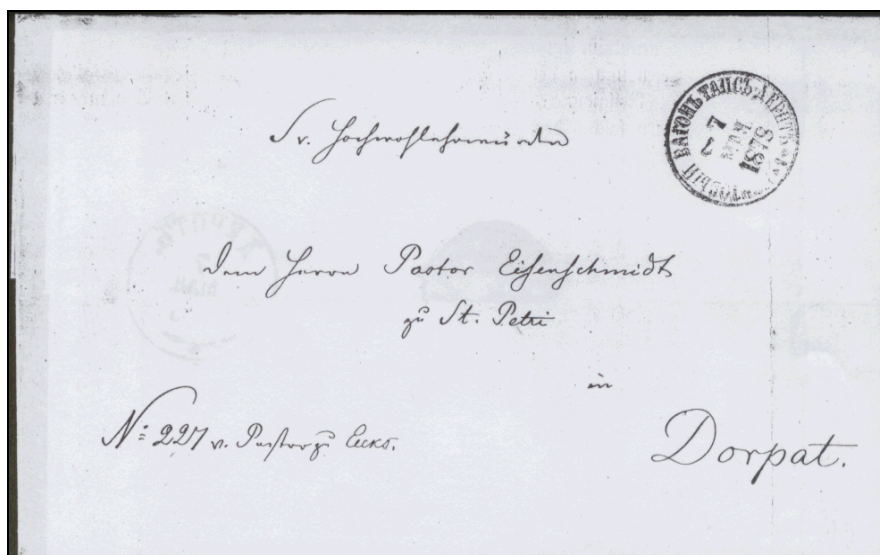
Afb. 19c (100 %)
Aankomststempel

Afb. 20b (100 %)

Afb. 20d (100%)

Afb. 19a (70 %)

Portvrije kerkbrief naar Derpt (7 mei 1878), gepost op de ongenummerde postwaggon Taps-Derpt (7 mei 1878 ; stempel serienummer "1" ; het getal "7" naast de dagaanduiding toont dat de brief is aangenomen op het station van Laisholm (Jõgeva) (afb. 19b).

Afb. 20a (82 %)

Gewone brief gefrankeerd met 8 k., gepost op het stationspostkantoor van Derpt (7 nov. 1878) en eerst vervoerd met de ongenummerde postwagon Derpt-Taps (7 nov. 1878 ; stempel serienummer "2" ; het cijfer "1" naast de dagaanduiding (**afb. 20d**) toont dat de brief is aangenomen op het station van Derpt). Daarna ging de brief met postwagon no. 39 (8 nov.) naar levve (8 nov.).

Afb. 20b
Deel achterzijde.

TABEL 3 Datumstempels van de postwagon Taps-Derpt en de stationspostkantoren Derpt en Taps

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1878-1879 2, 3 serienummer "1" kan ook bestaan		1880-1889 1
	1877-1878 1, 2, 3		1878-1893 1

Afb. 21a (77 %)
Portvrije kerkbrief naar Yakobi (Jakobi) via Vesenberg (5 jan. 1882), gepost op het stationspostkantoor van Taps (4/5 jan. 1882) en vervoerd met postwagon no. 39 –afb. 21c–(5 jan., stempel met serienummer "5").

Afb. 21c (100 %)

Afb. 21d (100 %)
Het kerkstempel

Afb. 21b

De postwagons 89 en 90

In 1891 werd de lijn Taps – Derpt verlengd naar Riga. De ongenummerde postwagons werden vervangen door de postwagons 89-90 РИГА – ТАПСЪ (Riga – Taps) en vice versa via Valk (*afb. 22*).

De stationspostkantoren in Derpt en Taps werden in 1893 gesloten, maar al eerder in 1889 was een stationspostkantoor geopend in БАЛКЪ (Valk, Valga in Estland en Valka in Letland). Dit postkantoor moest eigenlijk een andere postwagon gaan bedienen (zie later).

In gebruik waren dagtekeningstempels met de datum in kruisvorm en daarna ovaalstempels (*afb. 23-26*).

Afb. 22a (72 %)

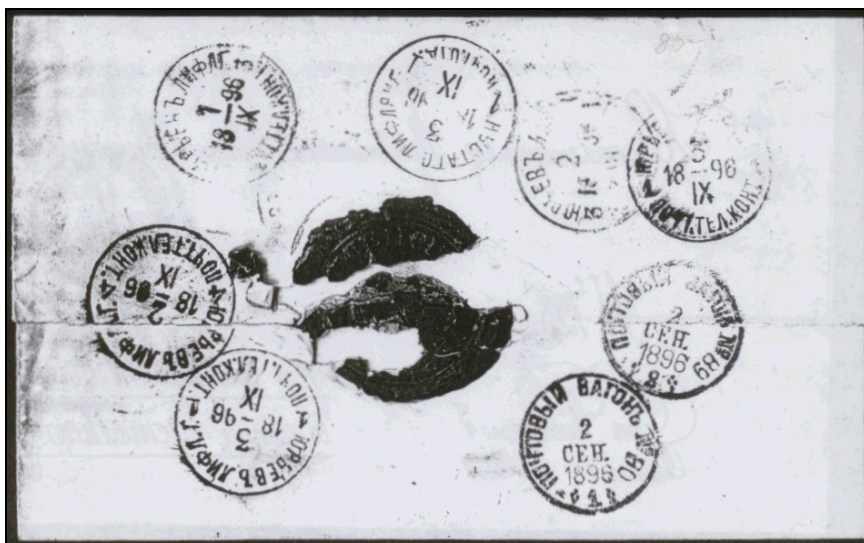
Portvrije kerkbrief, geadresseerd aan het landgoed Kastolitsa via het station van Elva en Nustago. De brief is gepost op postwagon no. 89 (1 sept. 1896 ; stempel type I, serienummer "1") ergens ten zuiden van Jurjev. Door een onbekende oorzaak is de brief niet in Elva, maar eerst in Jurjev afgeleverd (1.IX) en de volgende dag in de andere richting vervoerd met postwagon no. 90 (*afb. 22c*) (2 sept. 1896 ; stempel type I, serienummer "1"). Dezelfde dag echter werd de brief weer om een onverklaarbare reden weer meegenomen met postwagon no. 89 (*afb. 22d*) (2 sept. ; stempel type I, serienummer "2") naar Jurjev. Uiteindelijk is de brief de volgende dag direct afgeleverd in Nustago. (3.IX).

Afb. 22c (100 %)

Afb. 22a (72 %)

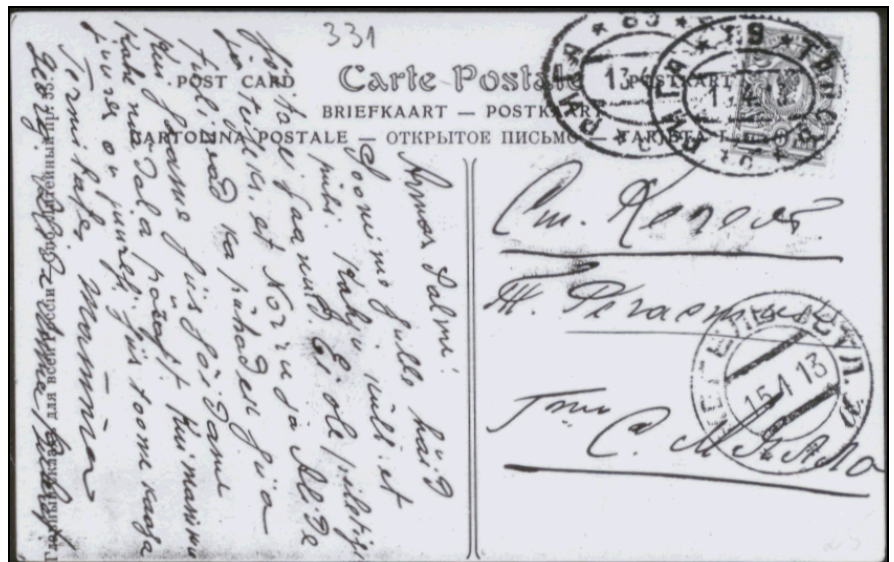

Afb. 22b (72 %)

De achterzijde, met veel stempels

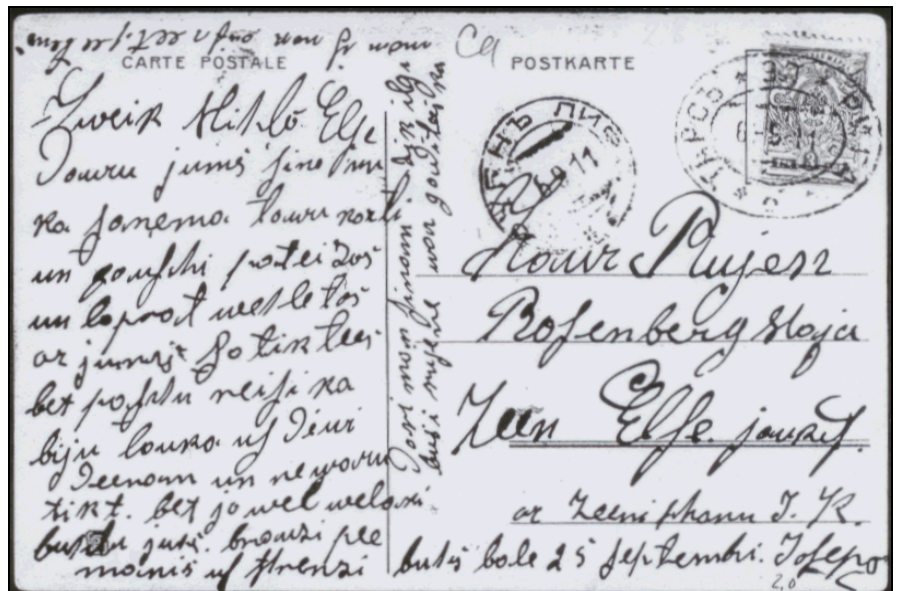
Afb. 25 (82 %)

Kaart naar Kegel (15.4.13), gefrankeerd met 3 k. en gepost op postwagon RIGA * 89 * TAPS (13.4.13 ; stempel type III, serieletter "6.").

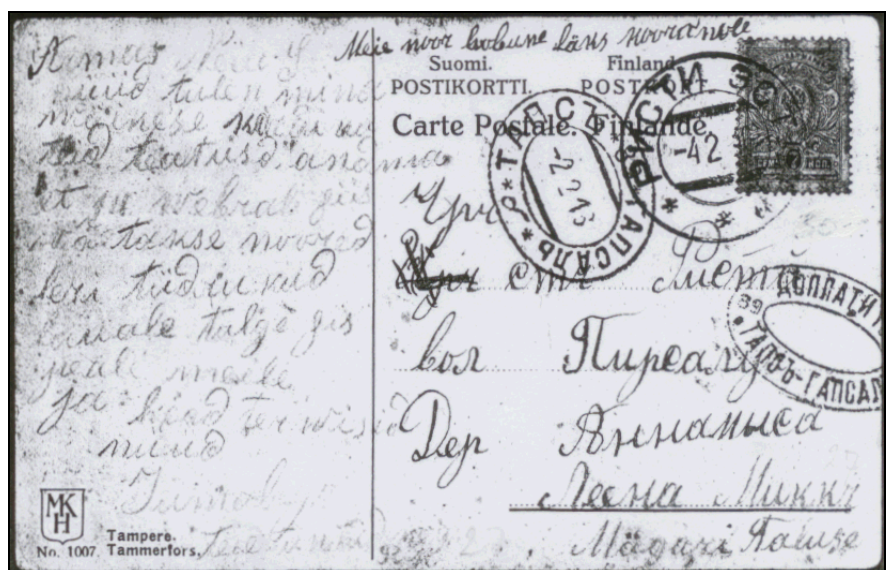
Afb. 26 (86 %)Kaart naar Rujen

(6.9.11), gefrankeerd met 3 k. en gepost op de postwagon RIGA * 90 * TAPS (6.9.11 ; stempel type III, serieletter "6.," ; let op de fout in het woord TARS i.p.v. TAPS).

Afb. 27 (84 %)

Kaart naar Risti (4.2.13), gepost op postwagon TAPS * 89 * HAPSAL (2.2.13 ; stempel type IV, serieletter "6.,"). De kaart is gefrankeerd met een postzegel van 7 k., en daarom overgefrankeerd. Echter, het is een eerder gebruikte zegel, de afstempling is chemisch verwijderd. Vandaar het portstempel van deze postwagon.

Literatuur:

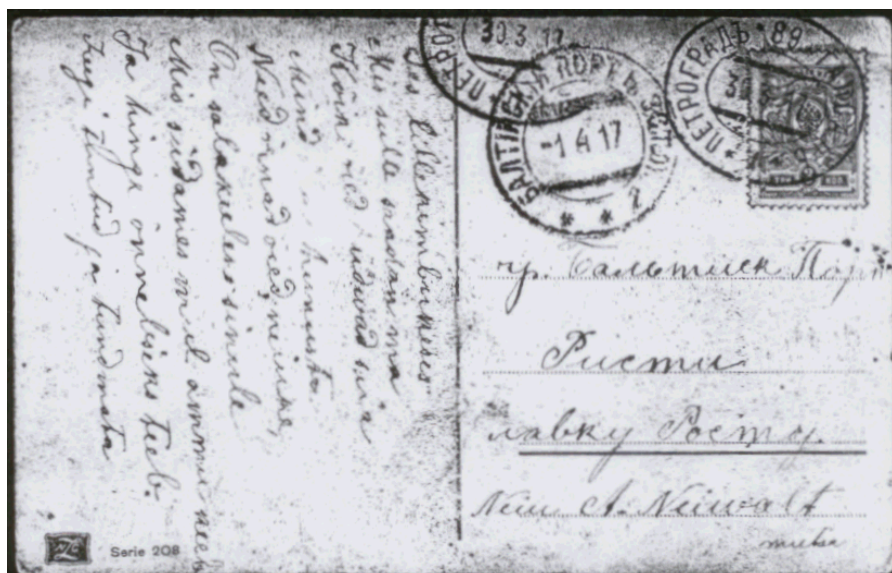
1. Alexander Epstein: "Enige opmerkelijke Estse briefkaarten uit de tsaristische tijd", in Het Baltische Gebied, nr. 39 (2001).
2. Vambola Hurt en Elmar Ojaste: "Eesti/Estonia – Philately/Postal History Handbook/Catalogue. 1986.

Wordt vervolgd.

Afb. 28 (85 %)

Kaart naar Kegel, gepost op postwagon HAPSAL * 90 * TAPS (5.3.14; stempel type IV, serieletter "6."). De frankering met 1 k. komt overeen met het lokaal tarief voor drukwerk, dat ook gold voor wenskaarten. Deze is zonder boodschap, maar de voorzijde is een verjaardagsgroet-afbeelding.

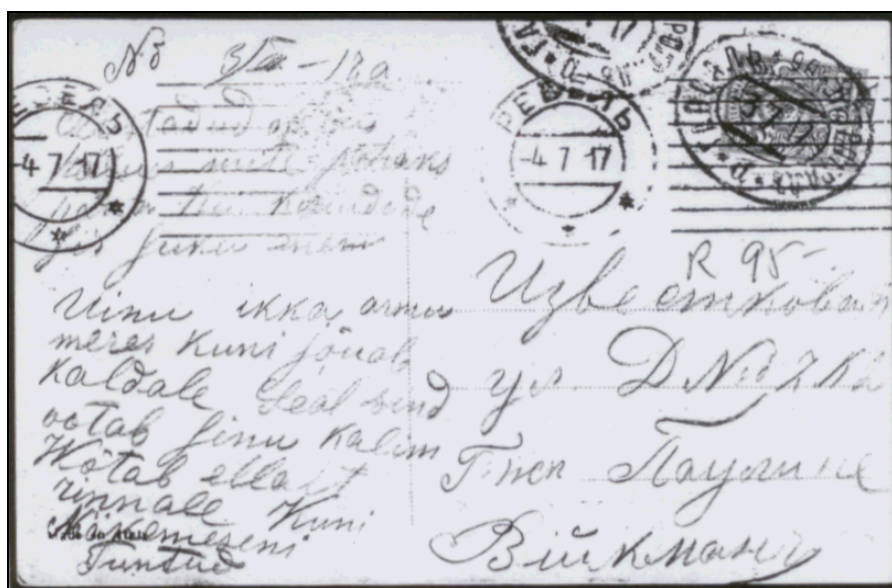
De kaart wordt kennelijk vervoerd en besteld binnen het gebied waarvoor het lokaal tarief gold.

Afb. 29 (85 %)

Kaart naar Baltiiski Port (1.4.17), gefrankeerd met 3 k. en gepost op de postwagon

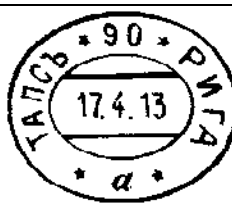
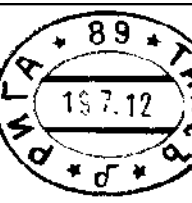
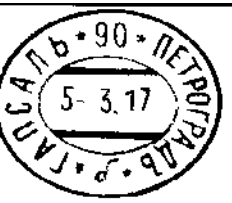
PETROGRAD * 89 * HAPSAL (30.3.17; stempel type V, serieletter "a").

Afb. 30 (86 %)

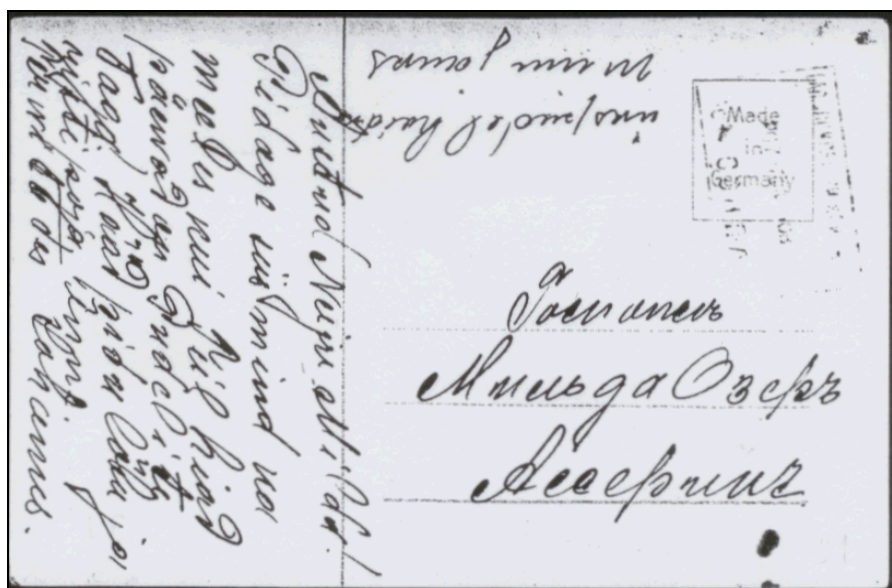
Kaart naar Revel (4.7.17), gefrankeerd met 3 k. en gepost op de postwagon HAPSAL * 90 * PETROGRAD (3.7.17; stempel type V, serieletter "a").

TABEL 4 Datumstempels van postwagon no. 89-90

Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter	Type stempel	Gebruiksperiode en gerapporteerde serienummer/serieletter
	1880-1897 1 (2 versies), 2, 3, 5, 6 serienummer "4" zou ook bestaan		1909-1913 <i>a</i> , (twee versies), <i>б</i> , <i>в</i> , stempel met serieletter " <i>в</i> ," heeft een onjuiste inscriptie van het station: ТАПСЬ i.p.v. ТАПСЬ. Serieletters <i>з</i> , <i>д</i> , <i>е</i> , zouden ook bestaan
	1879-1899 1, 2, (2 versies), 3 serienummers "4", "5" en "6" zouden ook bestaan		1913-1916 <i>a</i> , <i>б</i> , <i>в</i> ,
	1900-1909 1 (2 versies), 2, 3, 4 serienummers "5" en "6" zouden ook bestaan		1913-1916 <i>a</i> , <i>б</i> , <i>в</i> ,
	1901-1910 1, 2, 3 (2 versies), 4, 5, 6		1916-1918 <i>a</i> , <i>б</i> , en <i>з</i> , <i>д</i> , serieletter " <i>в</i> ," zou ook be- staan
	1909-1913 <i>a</i> , <i>б</i> , <i>в</i> , en <i>е</i> , serieletters <i>з</i> , <i>д</i> , zouden ook bestaan		1916-1917 <i>a</i> , <i>б</i> , <i>в</i> , <i>з</i> , <i>д</i> ,

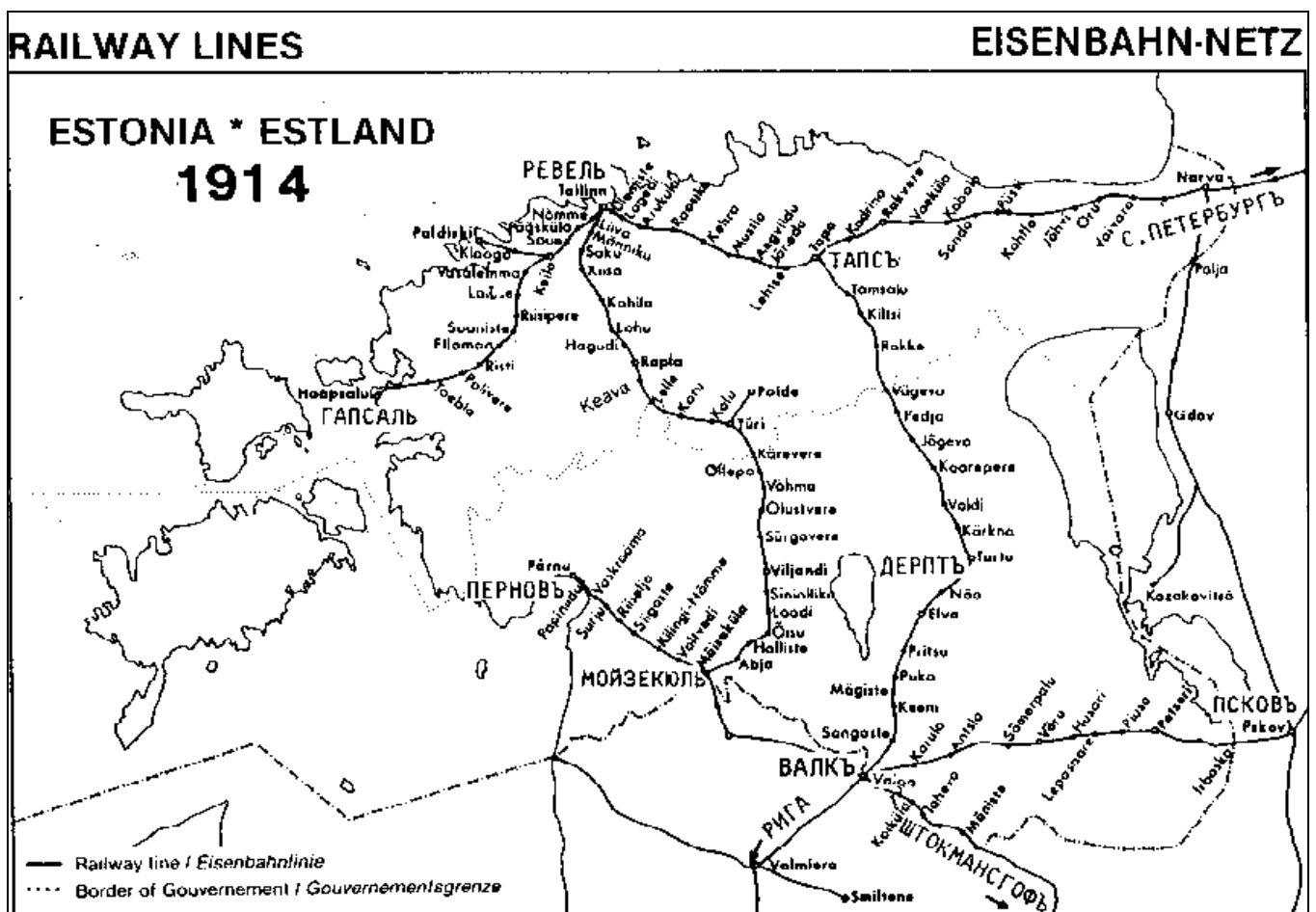
Afb. 31 (86%)

Ongefrankeerde kaart, vervoerd door een of andere private postdienst, vanaf het station van Sonda naar Asserinen. Het rechthoekige stempel van het Sonda stationspost-agentschap is gedateerd 7 dec. 1908.

Afb. 32 (85%)
Kaart naar Moskou, gefrankeerd met
3 k. en gepost op postagentschap van
het perron van Nemme (6.11.12).

Afb. 33